

DAPHNE Belysande exempel

Självförvållade skador

Ungdomar med känslomässiga störningar, särskilda beteenderubbningar eller andra störningar utan diagnos brukar ibland skada sig själva medvetet. Det är ett tecken på ångest eller sjukdom som omgivningen har mycket svårt att acceptera och förstå.

Självförvållad skada uppstår när en person medvetet tillfogar sig själv fysisk – men inte livshotande - skada. Det kan t.ex. röra sig om ta en överdos tabletter eller kemiska preparat, sätta eld på sig själv, hoppa från hög höjd, kvadda ett fordon eller skära sig. Ett sådant beteende kan ha specifika orsaker som vanemässiga beteendestörningar eller Cornelia de Lange syndrom, en ovanlig genetisk sjukdom som innebär en försening av den fysiska utvecklingen och mer eller mindre allvarliga inlärningssvårigheter. Självförvållad skada kan också fungera som en "varningssignal" när ungdomar lider av allvarlig stress eller oro, t.ex. när de mobbas i skolan eller utnyttjas sexuellt.

Internationella lösningar på problemet

Barn och tonåringar är en stor riskgrupp när det gäller självförvållade skador. 1997 finansierades den första fasen av CASE-undersökningen (*Child and Adolescent Self-harm in Europe*) via Daphne-initiativet. Projektet som samordnades av *National Children's Bureau* i Storbritannien gick ut på att undersöka omfattningen av problemet bland barn och unga människor under 20 år i Europa i samarbete med ett nätverk av internationella experter.

Tanken var att medarbetare från minst tre länder skulle knytas till projektet, men det var så framgångsrikt att experter från tio länder anslöt sig. Vid de första mötena konstaterade man att det behövdes mycket bättre information om ungdomar som skadar sig själva och man drog därför upp planer för en jämförande undersökning mellan olika centrum för att få fram denna information.

Genomförandet av undersökningen

Inom Daphne-initiativet insåg man vikten av att bygga vidare på detta arbete och ta ytterligare initiativ. Ytterligare Daphne-medel anslogs därför till en pilotundersökning 1999. Vid denna tidpunkt deltog fortfarande partner från tio europeiska länder i projektet, nämligen

från Belgien, Danmark, Tyskland, Irland, Italien, Nederländerna, Storbritannien, Ungern, Norge och Österrike. Dessutom deltog partner från Australien. Projektets andra fas inriktades på att vidareutveckla metoder för undersökningen, program och frågeformulär samt att samla in och analysera uppgifter. Daphne-finansieringen som löper till slutet av 2002 har befast det tidigare arbetet och gjort det möjligt att genomföra huvudundersökningen. CASE-undersökningen är unik eftersom information om såväl självförvållade skador som leder till sjukhusbesök som skador som anmäls anonymt av skolungdomar i 15-årsåldern samlas in samtidigt och i flera länder. Genom att jämföra uppgifterna kan man få en bild av hur många självförvållade skador som aldrig upptäcks i statistiken.

Möjligheten att undersöka likheter och skillnader mellan länder stärker undersökningens internationella aspekt. CASE-undersökningen genomförs med gemensamma metoder och verktyg. Det är en viktig aspekt som gör det möjligt att göra meningsfulla internationella jämförelser. Inom undersökningen används standardiserade frågeformulär som översätts vid behov och detaljerade protokoll för att kunna behandla alla aspekter av undersökningen. Det är mycket viktigt att skydda de ungdomar som deltar i undersökningen. Projektledarna har därför dragit upp riktlinjer för hur frågeformuläret för skolorna skall utformas och följas upp. Alla elever får information om personer och organisationer som de kan kontakta efteråt om de vill.

Översikten över de förebyggande åtgärder och stödformer som redan finns för ungdomar som skadar sig själva och uppmaningen till dem att berätta om sina upplevelser bör kunna leda till rekommendationer om åtgärder och arbetsmetoder på detta område. Resultaten av undersökningen kommer också att ha en direkt inverkan på de organisationer som bedriver socialt arbete, t.ex. *The Samaritans* som ger stöd till ångestfyllda och självmordsbenägna personer och arbetar parallellt med det brittiska teamet.

Att bryta ny mark

I de flesta av deltagarländerna är detta banbrytande forskning. Även om skolbarn i t.ex. Nederländerna och Danmark redan har deltagit i undersökningar om självförvållade skador och självmord, har man hittills aldrig genomfört en så omfattande och långtgående undersökning som denna. Projektpartnererna, som var tvungna att söka stöd hos offentliga myndigheter, etikkommittéer, hälsovårdspersonal, lärare och studenter i sina hemländer, var medvetna om detta.

Projektet visade att det fanns en rad isolerade initiativ på området. För att underlätta informationsutbytet har man därför startat en internationell webbplats om självförvållade skador bland ungdomar (www.ncb.org.uk/projects/selfharm.htm).

Den visar att CASE-undersökningen har haft stor genomslagskraft: för närvarande finns omkring 100 internationella länkar till olika grupper som arbetar med forskning, information, ingripanden och stöd från så olika länder som Finland, Malta, Nya Zeeland, Bosnien och Hercegovina, Israel och Kanada. Några av länkarna går till ungdomar med personlig erfarenhet av självförvållade skador.

Projekt: Child and adolescent self-harm in Europe (Självförvållade skador bland barn och ungdomar i Europa)

Ref: 97/174/C, 99/112/C

Kontaktperson: Dr Nicola Madge

National Children's Bureau,

8 Wakley Street,

UK-EC1V 7QF London

Storbritannien

Tfn (44-207) 843 60 15

Fax (44-207) 278 95 12

e-post: nmadge@ncb.org.uk

Webbplats: <http://www.ncb.org.uk/projects/selfharm.htm>